קמה א מיי' פ"ז מהל' מעילה הל' י:

ולא ממילא שמעת מינה? תרגמה רבין סבא קמיה דרב אמר קרא "הוא" בהוייתו יהא: ובהקדש: במזיד קידש בשוגג לא קידש דברי ר"מ ר"י אומר בשוגג קידש במזיד לא קידש: א"ר יעקב שמעית מינה דר' יוחנן תרתי: שגגת מעשר דר' יהודה שגגת הקדש דר"מ שניהם אין אשה מתקדשת בהם חדא לפי שאין אשה רוצה וחדא לפי שאין שניהם רוצים ולא ידענא הי מינייהו? אמר ר' ירמיה ניחזי אנן: מעשר איהי לא ניחא לה משום טרחא דאורחא איהו ניחא ליה דניקני איתתא ממילא אלא הקדש תרווייהו לא ניחא להו דנתחיל הקדש על ידייהו ר' יעקב אמר: איפכא מסתברא מי לא איכא למימר מעשר איהי לא ניחא לה משום טירחא דאורחא איהו לא ניחא ליה משום אונסא דאורחא אלא הקדש בשלמא איהי לא ניחא לה דנתחיל הקדש על ידה אלא איהו מי לא ניחא ליה דניקני איתתא ממילא. בעא מיניה רבא מרב חסדא אשה אין מתקדשת, מעות מהו שיצאו לחולין? אמר ליה אשה אין מתקדשת מעות היאך יצאו לחולין בעא מיניה רב חייא בר אבין מרב חסדא במכר מאי? אמר ליה אף במכר לא קנה איתיביה *חנוני כבעל הבית דברי ר"מ ר' יהודה אומר *חנוני כשולחני עד כאן לא קא מיפלגי אלא דמר סבר חנוני כשולחני ומר סבר חנוני כבעל הבית אבל דכולי עלמא אם הוציא מעל? רבי מאיר לדבריו דר' יהודה קאמר: לדידי אם הוציא נמי לא מעל אלא לדידך אודי לי מיהא דחנוני כבעל הבית ואמר ליה: לא, כשולחני, אמר רב

חזרנו

ולאו ממילא שמעת מינה. בתמיה מדכתיב "קדש ישראל לה' ראשית תבואתה" כתרומה הם לו וש"מ תרומה כמי הויא קדש לה': אמר קרא. גבי מעשר "לה' הוא" בהווייתו יהא לה': שמעית מיניה דר' יוחנן תרתי. טעמא דמתרתי בבי דמתני' דקתני בה "בשוגג לא קידש" שגגת מעשר לר' יהודה הואיל ואית ליה מעשר ממון הדיוט הוא אמאי בשוגג לא קידש, ושגגת הקדש לר"מ כיון דאית ליה במזיד קידש שוגג מאי שנא: ושניהם אין אשה מתקדשת בהן. כלומר שמעית מר' יוחנן טעמא דתרתי בבי דמתני' דאיירי בשגגות ותני תנא דידן בתרווייהו אין אשה מתקדשת בהן: חדא לפי שאין אשה רוצה. בחדא מינייהו פירש לפי שאין אשה רוצה אם היתה יודעת שהוא כן לא קבלתו לשם קידושין והוו להו קידושי טעות: וחדא לפי שאין שניהם רוצים. דנפקא מינה דבההיא דפריש בה ר' יוחנן לפי שאין אשה רוצה אם בדקנוה ואמרה רוצה אני ואינה מקפדת אין אנו צריכין לבדוק אותו דמסתמא מינה ניחא ליה: ולא ידענא הי מינייהו. באיזה מהן תלה באשה ובאיזו תלה בשניהם: משום טירחא דאורחא. להצריכה להעלותו לירושלים: ממילא. בחנם בלא טורח: דניחחיל הקדש על ידייהו. שהוא דבר איסור וקראו הכתוב מועלי מעל ואם קידושין הן הרי נתחלל שזו היא הוצאתו כשהוציאו מרשות גבוה ונתנו לה: ור' יעקב. דאמר "לא ידעינן הי מינייהו", אמר לך אטו איפכא כמי ליכא לפרושי ולמימר במעשר לפי שאין שניהן רוצים ובהקדש לפי שאין אשה רוצה: משום אונסא דאורחא. דעל כרחך אונסא דאורחא עליה רמיא שהמעשר אין בו כאן שוה פרוטה שלא ניתן להוציאו אלא בירושלים שאפי' תמכרנו, דמיו נתפסין בקדושתו וקידושיה צריכין שיהו שוה פרוטה הילכך אי הוה ידע מעיקרא דמעשר הוא כיון דבעי לקבולי עליה אונסא דאורחא לא הוה מקדשה לה ביה דשכיח לאיתנסי טפי גבי איתתא מגברא, א"נ לא רמי אחריות עליה לא ניחא ליה דליתנים מינה פן תיעלב ותאמר לו "קידשתני בדבר שלא נהניתי בו": בשלמא איהי לא ניחא לה דניתחל הקדש על ידה. דמה הנאה יש לה בחילולו, אם לא תקבלנו ילערך זה לקדשה בהיתר משלו: דניקני איתתא ממילא. ואע"פ שעליו לשלם להקדש השתא מיהא ניחא ליה שמא אין לו משלו עכשיו כלום: אשה. הא קאמרינן דאינה מקודשת בשגגת הקדש לרבי מאיר: מעות מהו שיצאו לחולין. להנות מהן עתה וזה יתחייב בהן קרבן מעילה: היאך יצאו לחולין. במה יצאו מרשות הקדש אחרי שאין דבריהם קיימין: במכר מאי. לקח החפץ במעות הקדש בשוגג לרבי מאיר קנה או לא קנה: לא קנה. ולא יצאו מעות לחולין ואין מעילה לרבי מאיר בהקדשות אלא באוכל אוכלי הקדש אבל המוציא מעות הקדש אין לו מעילה, בכל מקום שהן, שם הקדש עליהם: חנוני כבעל הבית. משנה היא במעילה גזבר המפקיד מעות אצל שולחני אם צרורין לא ישתמש בהם לפיכך אם הוציא לא מעל הגזבר אלא שולחני ואם מותרים ישתמש בהם לפיכך אם הוציא מעל הגזבר דברשותיה עבד דמידע ידע דשולחני צריך למעות תדיר אבל בעה"ב בין כך ובין כך לא ישתמש בהן דלאו אדעתא דהכי אפקדינהו גביה דסתם בעה"ב אינו משתמש תמיד במעות לפיכך אם הוציא מעל בעה"ב ולא הגזבר שהפקידו: חנוני כבעה"ב. שאינו צריך תמיד למעות שנותנים לו פירות וכל מכר חנוהו באשראי ודי לו במיעוט מעות שבידו ר' יהודה אומר חנוני כשולחני: אבל דכ"ע. המוציא מעות הקדש מעל אחד מהם אלמא במכר לר' מאיר קנה דאם לא קנה היאך יצאו מעות לחולין: לדידי. אם הוציא לא מעל לא זה ולא זה שאין מעילה במעות אלא באוכלין: (א) לדידך. דיש מעילה במעות: אודי לי מיהא דחנוני כבעה"ב. והוא מעל ולא גזבר דלאו ברשותיה עבד וא"ל ר' יהודה לא מודינא לך בהא אלא כשולחני הוא ומעל גזבר דמידע ידע דצריך תמיד למעות לקנות סחורה:

חזרנו

איהו לא ניחא ליה משום אונסא דאורחא. פי' בקונטרס דעל כרחך אונסא דאורחא עליה דידיה רמיא שהמעשר אין כאן בו שוה פרוטה שלא ניתן להוציאו אלא בירושלים שאפי' ימכרנו דמיו נתפסין בקדושתו וקידושין צריכין שיהו שוים שוה פרוטה הילכך אי הוה ידע מעיקרא דמעשר הוי כיון דבעי לקבולי עליה אונסא דאורחא לא הוה מקדש לה ביה דשכיח לאיתנסי גבי איתתא טפי מגברא משמע מתוך פירושו שלא יחולו הקידושין במזיד עד שיהו בירושלים וקשה דפריך בבכורות (דף ט:) והרי מעשר שהקפידה תורה בכסף צורה פי' כשפודה אותו צריך לפדותו בכסף שיש בו צורה וקאמר ר' יהודה במזיד קידש ומאי פריך והא איהו לא אמר שיגמרו עד שיהיה המעשר בירושלים ובירושלים לא הקפידה תורה בכסף צורה דכתיב (דברים יד) ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך אלא ש"מ מקודשת אפי' בגבולין אם קבלה את המעשר לכן נ"ל כפירוש הקונטרס שני דפירש אי נמי אפי' דאין אחריות מוטל עליו לא ניחא ליה דתיהוי לה תרעומת עליה לומר לו קדשתני בדבר שלא הועיל לי מיהו קשה דמשמע הכא דמתני' איירי בגבולין ולפ"ה קאמר ר' יהודה דבמזיד קידש דמעשר ממון הדיוט הוא וכן משמע לקמן (דף נד:) דקאמר הפודה מעשר שני שלו מוסיף חומש ומוקי לה כר' יהודה א) והכא ע"כ בגבולין איירי דאי בירושלים אין פודין בו מעשר שני אלמא משמע דמעשר שני ממון הדיוט הוא לר' יהודה אפי' בגבולין וקשה מפרק חלק (סנהדרין דף קיב:) דמשמע התם דבגבולין כ"ע לא פליגי דממון גבוה גבי עיסת מעשר שני ר"מ פוטר מן החלה וחכמים מחייבין ואמר רב חסדא מחלוקת במעשר שני בירושלים דר"מ סבר ממון גבוה הוא ורבנן סברי ממון הדיוט הוא אבל בגבולין דברי הכל פטורים וי"ל דאע"ג דלר' יהודה ממון הדיוט הוא אפי' בגבולין מ"מ קאמר רב חסדא דלאו עיסה היא להתחייב בחלה *הואיל ואין ראויה שם לאכול*:

אף במכר לא קנה. ולא יצאו מעות לחולין ואין מעילה לר"מ אלא באוכל הקדש אבל במוציא הקדש אין לו מעילה דכל מקום שהוא שם הקדש חל עליו דכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתיה כיון דלא הוה ידע לא הוה מפיק אבל במזיד קידש דר"מ לטעמיה דאמר הקדש במזיד מתחלל ומפיק לה מקרא (*או מעלה מעל) ואין מעילה אלא בשינוי כלומר במזיד דאם ירצה לגוזלו יקנו מיד וזה שינה היכא דקידש במזיד וראיה *דמעלה מעל הוי במזיד דכתיב (במדבר ה) גבי סוטה איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל והתם על כרחך במזיד קאמר דודאי כשמזנה מזידה היא וקרא דונתן הכסף וקם לו למאי בעלמא דבלאו כסף הוא מתחלל אם ירצה לגוזלו ומיהו במעשר קאמר רבי מאיר דבין בשוגג ובין במזיד לא קידש דבמעילה הוא דגלי קרא דבמזיד מתחלל אבל מעשר דכל היכא דאיתא שם מעשר עליו ורבי יהודה סבר ממון בעלים הוא ולכך במזיד קידש דממונא הוא אבל בשוגג לא משום טירחא דאורחא:

בכתנות

תוס' ר"י הזקן

א) דגמרא. כך נקבעה בבית המדרש ושגורה בפי התלמידים. בהויתו יהא קודש לה': תרתי: טעמא דתרתי בבי דמתניתין דתני לר' יהודה בשוגג לא קדש ולר"מ אמאי הא אית ליה לר' יהודה מעשר ממון הדיוט הוא ובהקדש לר' מאיר (הכא) [בהדיא] יהיב טעמא שהיא אינה רוצה ונפקא מינה שאם בדקנה ואמרה רוצה אני א"צ לבדוק אותו דמסתמא ניחא ליה: טרחא דאורחא צריכה להעלותו לירושלם. ואיתא בקדושין הרי מתחלל שזו היא הוצאתו והוא דבר אסור. ור' יעקב דלא ידע הי מינייהו. אנסא דאורחא עליה רמי שהמעשר אין בו כאן ש"פ שלא ניתן להוציא אלא לירושלם ואפי' נמכרו דמיו נתפסין בקדושתו. ואיתתא שכיחא לאיתנוסי טפי מגברא: ממילא ואע"פ שעליו לשלם להקדש השתא ניחא ליה ב) ניחא אין לו עתה כלום. שיצאו לחולין להנות בהן מעתה ושגגת הקדש לר' מאיר בעי'. היאך יצא במאי יצאו מרשות הקדש אחרי שאין דבריהם קיימים. במכר מאי אם קנה החפץ במעות הקדש לר' מאיר בשוגג קנה או לא קנה:

א) צ"ל לעג"ש אם פי' כמו: ב) נראה דצ"ל שא"ל לעולה עתה כלום.

[וע"ש תוס' בכורות ט: ד"ה ותנן וע' תוס' סוטה לה. סד"ה לפי]

[צ"ל דהמעל. רש"א]

[צ"ל דהמעל מעל]

מעילה כה. ב"מ מג. תוספתא דמעילה פ"ב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לדידי וכו' באוכלין אלא לדידך:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה איהו בסה"ד הואיל ואין ראויה שם לאכול. עיין ב"מ דף נה ע"א תד"ה כאן:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה איהו וכו' והכא ע"כ בגבולין איירי. עי' שו"ת שאגת אריה סימן נ"ג דף ס"ו ע"א וע"ב